

Motion till riksdagen
2005/06:So366

av Solveig Hellquist (fp)

Dietister i skola och äldreomsorg

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av dietister som arbetar gentemot skolan samt utbildar personal i kostrelaterade frågor.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av dietister som arbetar gentemot den äldre befolkningen samt utbildar personal i kostrelaterade frågor.

¹Yrkande 1 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

En dietist är en person som är utbildad för att ge kostråd till människor som bland annat på grund av sjukdom eller av profylaktiska skäl måste hålla en speciell kost. Dietisten kan även hjälpa till med råd och riktning kring kost för att förebygga ohälsa och sjukdom hos individer baserat på deras egna förutsättningar.

Skolan

I Sverige är övervikt hos barn vanligt. Fetma och övervikt utvecklas ofta hos barn mellan tre och sju år. Skillnaden mellan fett och andra näringsämnen som kroppen behöver är att kroppen nästan kan lagra hur mycket fett som helst. I världens rika länder äter idag alltför många alltför mycket onyttig mat. Dessutom rör vi inte på oss i tillräcklig utsträckning. Kroppens förmåga att lagra fett har blivit en nackdel och ett hot mot vår hälsa.

När vi äter mer än vad kroppen förbrukar drabbas vi så småningom av fetma. Detta faktum gäller även barn. Ett barn som är överviktigt får svårt att röra sig, blir trött och kan dessutom utveckla andra sjukdomar som är kopplade till övervikten. Följdsjukdomar är till exempel högt blodtryck, diabetes, blodfettssubbningar, astma, snarkproblem, sömnapné och förslitningsskador.

Barn med svår övervikt kan också bli mobbade och deprimerade. Fetma ger ofta en allmänt sämre livskvalitet. Behandlingen av fetma hos barn innebär att förändra beteenden vad gäller framför allt kost och motion. För att göra dessa förändringar kan man få hjälp av en dietist. Idag medicineras flera tillstånd som kunnat undvikas och kan påverkas genom bättre kostvanor och mer motion.

Även barn utan fetma som i alla fall lider av koncentrationssvårigheter till följd av dåliga kostvanor skulle, med en dietists hjälp, lätt kunna hjälpas till bättre koncentrationsförmåga. Som exempel på detta kan nämnas en nationell studie från Statens Folkhälsoinstitut som fastslog att högst 10 % av landets 15-åringar uppfyllde det rekommenderade kravet på att äta minst 500 gram frukt och grönt per dag.

En dietist som arbetar gentemot skolan skulle i samarbete med skolläkaren, sköterskan och kuratorn och även föreningslivet ha möjligheter att erbjuda elever sunda och aktiva föreningsaktiviteter som per definition inte behöver vara enbart idrottsföreningar.

De äldre

Runt om i landet kommer det dagligen in äldre på sjukhusens akutmottagningar med kostrelaterade åkommor som undernäring, vitamin- och mineralbrist samt diabetes. Oftast handlar det om att man ätit fel eller för lite.

Fel! Okänt namn på

”Undernäring bland äldre är ett problem som växer sig allt större i Sverige. Behovet av information och utbildning bland personalen inom äldreomsorgen är stort”, fastslår Livsmedelsverket i ett uttalande från 2001.

Även personer med åldersrelaterad cancer mår bättre med en bra kosthållning. Detta fastslås i regeringens underlagsrapport nr 12:1999 från arbetsgruppen för äldrefrågor till nationella folkhälsokommittén.

1995 beslutade den nationella handlingsplanen för nutrition att man skulle förebygga sjuklighet och för tidig död i samband med kostrelaterade sjukdomar. Trots detta, 10 år senare, far många äldre människor illa och dör på grund av felaktig kost eller undernäring.

Det mål som satts upp i underlagsrapporten från 1999 säger att äldre människor skall ges förutsättningar till att ha en god mathållning i hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande syfte. Cancer är en sjukdom som beräknas kosta samhället 16 miljarder kronor per år, varav en tredjedel kan bedömas bero på kosten. Samtidigt vet vi att år 2012 kommer gruppen äldre än 59 år att öka till 26 %. Fetma (7 miljarder kronor/år), metabola syndromet (10 miljarder kronor/år) och benskörhet (10 miljarder kronor/år) är de sjukdomar som belastar samhället mest ekonomiskt sett.

Metabola syndromet är samlingsnamn för en kombination av rubbad sockeromsättning. Syndromet ökar risken för bland annat hjärt- och kärlsjukdomar men även för cancer. Undernäring hos äldre på särskilda boenden beräknas kosta samhället ytterligare 0,6 miljarder kronor per år. Hälften av alla äldre på institution riskerar att få för lågt intag av protein, kalk och energi. Benskörhet drabbar var femte kvinna mellan 60 och 69 år och två femtedelar av dem som fyllt 80 år. Många lider dessutom av vitaminbrist.

Detta är alarmerande siffror som en hälsosam kost skulle kunna påverka. Dietister skulle därför kunna vara en kostnadseffektiv lösning på sjukdomar som slår hårt – både fysiskt och psykiskt – mot de drabbade. En dietist som arbetar inom äldreården kan arbeta med dessa gamla men även förebyggande med yngre äldre som fortfarande bor hemma och behöver goda kostråd. En dietist kan med fördel också utbilda personal i kostfrågor.

Den kommunala självbestämmanderätten är viktig. Dock är problemet med ohälsa kopplad till fetma, felaktig kost och brist på motion ett så allvarligt problem att särskilda insatser måste vidtas och medel avsättas innan problemet blir ohanterligt. En satsning på denna form av ohälsa är en investering för framtiden och samhällsekonomiskt nödvändig.

Stockholm den 28 september 2005

Solveig Hellquist (fp)